

ЄВРОПЕЙСЬКА МЕДИЧНА ШКОЛА

**ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА
З ПСИХОЛОГІЇ**

**Методичні рекомендації
для здобувачів освіти освітньої програми «Психологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Київ – 2026

Схвалено та рекомендовано для друку на засіданні науково-методичної ради Міжнародного європейського університету (протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.).

Затверджено т.в.о. директора ННІ «Європейська школа бізнесу» Європейської медичної школи Степаненко О.О. 21 квітня 2026 р.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології і соціально-гуманітарних наук ННІ «Європейська школа бізнесу» Міжнародного європейського університету (протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.). Перезатверджено на засіданні кафедри психології і соціально-гуманітарних наук ННІ «Європейська школа бізнесу» Європейської медичної школи (протокол № 1 від 21 квітня 2026 р.)

Упорядники: Вишневська Олена Павлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і суспільно-гуманітарних наук ННІ «Європейська школа бізнесу» Європейської медичної школи;
Сватенков Олександр Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології і суспільно-гуманітарних наук ННІ «Європейська школа бізнесу» Європейської медичної школи;
Боярко Ірина Миколаївна – професор, доктор економічних наук, проректор з наукової та навчально-методичної роботи Європейської медичної школи.

Рецензент: Сватенкова Тетяна Іванівна – доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і суспільно-гуманітарних наук ННІ «Європейська школа бізнесу» Європейської медичної школи.

Практична підготовка з психології: методичні вказівки для здобувачів освіти освітньої програми «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Упорядники О.П.Вишневська, О.В.Сватенков, І.М.Боярко. – Київ : ЄМШ, 2026. – 46 с.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
2. МЕТА ПРАКТИКИ.....	6
3. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ.....	6
4. ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.....	7
5. ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ.....	7
6. ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ.....	8
7. ОРГАНІЗАЦІЯ НАСТАНОВНИХ ТА ПІДСУМКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ...	9
8. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРАКТИКИ.....	9
9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ.....	10
10. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	11
11. ФАХОВО-ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА ПРАКТИКА.....	13
12. ДІАГНОСТИЧНА ПРАКТИКА.....	15
13. ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ПРАКТИКА.....	19
14. ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ.....	23
15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	26
ДОДАТКИ.....	31

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фахова практика є обов'язковим етапом практичного навчання здобувачів освіти освітньої програми «Психологія» першого (бакалаврського) рівня всіх форм здобуття вищої освіти. Практична підготовка здобувачів вищої освіти – невід'ємна складова освітнього процесу, яка спрямована на формування професійних компетентностей шляхом застосування теоретичних знань у реальних або наближених до реальних умовах професійної діяльності.

Практична підготовка здійснюється з урахуванням компетентнісного підходу та забезпечує досягнення програмних результатів навчання, визначених відповідними освітніми програмами.

Практична підготовка в Європейській медичній школі регламентується Положенням про практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яке розроблено відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту», стандартів вищої освіти, інших нормативно-правових актів України у сфері освіти, у тому числі «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93 (із змінами), наказу Міністерства освіти України від 20.12.1994 № 351 «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», а також локальних нормативних документів з питань організації освітнього процесу, забезпечення якості освіти та практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Метою практичної підготовки є формування у здобувачів вищої освіти здатності застосовувати знання, уміння та навички для розв'язання професійних завдань у стандартних і нестандартних ситуаціях, набуття досвіду професійної діяльності, розвитку критичного мислення, автономності та відповідальності, а також інтеграція теоретичної підготовки з практикою відповідно до програмних результатів навчання.

Практика є однією з ключових форм практичної підготовки, що реалізується у реальному професійному середовищі та доповнюється іншими формами практико-орієнтованого навчання.

Перелік усіх видів практик визначається освітньою програмою, їх форми, тривалість і терміни проведення визначено в навчальних планах відповідно до стандартів вищої освіти та графіку освітнього процесу

Практична підготовка здобувачів вищої освіти здійснюється на базах практичної підготовки, які забезпечують умови для досягнення програмних результатів навчання та формування професійних компетентностей відповідно до освітніх програм.

Базами практичної підготовки можуть бути підприємства, установи, організації різних форм власності, заклади освіти, наукові установи, органи державної влади та місцевого самоврядування, заклади охорони здоров'я, міжнародні організації, а також структурні підрозділи ЗВО, зокрема навчальні лабораторії, навчально-практичні та симуляційні центри.

Практична підготовка може здійснюватися як у національному, так і в

міжнародному професійному середовищі, зокрема на базі партнерських організацій, що забезпечують належний рівень професійної діяльності та відповідають вимогам освітніх програм, з урахуванням можливостей академічної мобільності, міжнародного стажування та визнання результатів навчання, отриманих у міжнародному освітньому та професійному середовищі.

Місце проходження психологічної практики студенти всіх форм навчання можуть обирати самостійно, керуючись такими принципами:

- установа повинна мати штатною одиницею посаду практичного психолога, соціального педагога чи менеджера з персоналу;
- установа надає дозвіл на проходження фахової практики і надає документи, в яких зазначаються особливості проходження студентом фахової практики;
- установа забезпечує виконання всіх завдань, передбачених планом практики.

Студенти всіх форм навчання самостійно обирають місце для проходження практики і беруть в установі *відношення (Додаток 1)* про те, що заклад не заперечує проти проходження практики і забезпечує їх необхідними для цього умовами та документами. Заклад вищої освіти надає направлення на проходження фахової практики здобувачем освіти.

В установі, що є базою для проходження практики, здобувач повинен пройти інструктаж щодо правил техніки безпеки, ознайомитися з робочим місцем й узгодити план роботи на час проходження практики. Під час проходження практики студент повинен чітко дотримуватись правил внутрішнього розпорядку установи.

Звіт про практику студент складає відповідно з графіком її проходження, який узгоджується з керівником практики.

Фахова практика студента оцінюється за стобальною шкалою і враховується для усіх передбачених освітньою програмою видів практик як диференційований залік.

Студент, який не виконав завдання практики, отримав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку, проходить практику повторно без відриву від навчання.

Якщо студент із поважних причин був відсутній в установі більше третини навчальних днів, які відводяться на проходження практики, або взагалі її не пройшов, для нього визначається новий термін проходження практики, і він проходить її без відриву від навчання. Якщо студент не пройшов практику без поважної причини, то кожен день його відсутності зараховується як 6 годин пропусків академічних занять.

Студенти заочної форми навчання, незалежно від того, чи працюють на посаді практичного психолога, не звільняються від проходження і здачі матеріалів діагностико-психокорекційної практики.

Фахова практика, яка оцінена «незадовільно», є академічною заборгованістю.

2. МЕТА ПРАКТИКИ

Основною метою практики є підготовка студентів-психологів до успішної професійної діяльності за напрямками підготовки зі спеціальності «Психологія». В її основі лежить системний підхід до формування навичок професійної діяльності студентів, що включає поєднання теоретичних знань і практичних умінь. Відтак найголовнішим критерієм ефективності проходження всіх видів практики з психології є здатність здобувачів освіти вирішувати професійні проблеми.

Практика побудована за принципом поступового поглиблення знань та умінь професійної діяльності психолога відповідно до теоретичних дисциплін, які вивчаються студентами.

Під час проходження практики студенти ознайомлюються з особливостями роботи психолога; набувають досвід психологічної діяльності, виробляють уміння та навички, необхідні для вирішення професійних завдань, оволодівають формами і методами діагностичної, корекційно-розвивальної, просвітницької, дослідницької і навчально-виховної роботи; рефлексують свої особистісні якості і рівень практичної підготовленості до майбутньої професійної діяльності.

Фахова практика відповідає адаптаційним, розвивальним, навчальним та виховним завданням підготовки майбутніх психологів.

3. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИКИ

1. Органічний зв'язок практичних завдань із вивченням теоретичних дисциплін.

2. Можливість вибору об'єкту фахової практики у відповідності з навчальними інтересами, нахилами і здібностями студентів.

3. Забезпечення дослідницького підходу:

- можливість досліджувати психологічну проблематику у відповідності з особливостями і завданнями соціальних структур, що є базовими для психологічної практики;
- можливість проявити дослідницьку самостійність, апробувати знання на практиці;
- можливість проводити дослідження відповідно до завдань курсових і кваліфікаційних робіт.

4. Наступність усіх видів практики, систематичність та послідовність, поступове ускладнення її змісту, форм і методів організації, а також видів діяльності студентів.

В ході практики студенти-психологи повинні сформувати і закріпити такі **вміння**:

- спостерігати за поведінкою клієнта, за діями навчальної чи професійної групи;
- спеціальним чином організовувати професійне спілкування (просвітницька бесіда, індивідуальне консультування);

- застосовувати різні методи діагностично-корекційної роботи;
- проводити індивідуальні та групові психологічні дослідження;
- організовувати власну професійну діяльність, аналізувати результати її виконання.

4. ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

- Поглиблювати і закріплювати теоретичні знання, оволодіти загальними теоретико-методологічними принципами психологічного дослідження, сформувати вміння і навички застосовувати знання у професійній діяльності психолога.
- Ознайомитися з основними напрямками та особливостями роботи психолога в закладах різного профілю діяльності та зі змістом нормативних документів, які регламентують діяльність психологічної служби.
- Сприяти формуванню у студентів адекватної професійної позиції психолога, відповідного стилю поведінки і мислення.
- Застосовувати теоретичні знання під час психодіагностичної роботи, користуючись різноманітними формами та методами роботи і враховуючи вікові особливості клієнта, здійснювати аналіз та інтерпретацію отриманих даних, формулювати висновки та рекомендації за результатами дослідження.
- Виробляти вміння здійснювати психологічну консультацію за результатами досліджень, при вирішенні проблем міжособистісної взаємодії, навчально-виховних завдань, труднощів особистісного розвитку тощо.
- Ознайомити майбутніх фахівців із просвітницькою та профілактичною роботою психолога і методами поширення психологічних знань серед населення з метою підвищення психологічної компетентності.
- Розвивати вміння та навички проведення науково-психологічних досліджень, здійснювати перевірку обґрунтованості наукових припущень і теоретичних концепцій.

5. ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

- Брати участь у настановних та підсумкових методичних конференціях із питань фахової практики.
- Під час проходження практики виконувати правила внутрішнього розпорядку, розпорядження адміністрації закладу та керівників практики.
- Дотримуватися вимог охорони праці, техніки безпеки, професійної етики та академічної доброчесності.
- Виконувати всі види роботи, передбачені програмою практики.
- Відвідувати консультації згідно встановленого графіку.
- Забезпечувати належне ведення документації та звітності, систематизувати матеріали практики та здати їх на кафедру протягом трьох днів після її закінчення.

6. ОBOB'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Організатором практики є випускова кафедра, що відповідає за реалізацію освітньої програми «Психологія». Організатор практики:

- Здійснює загальне керівництво: добирає і рекомендує заклади для проходження практики, координує розподіл студентів між керівниками практики, організовує і проводить настановну і підсумкову конференції.
- Готує матеріали до наказу про проходження студентами фахової практики і подає його керівнику практики у ЗВО.
- Оформляє необхідну документацію для можливої оплати працівникам навчальних закладів керівництва практикою студентів.
- Збирає документацію, що засвідчує проходження студентами фахової практики.
- Контролює роботу керівників практики щодо якості керівництва діяльністю студентів-практикантів.
- Готує звіт за результатами практики і подає його до директорату.

Керівництво практичною підготовкою здобувачів освіти здійснюється керівниками від ЗВО та від баз практичної підготовки, які забезпечують методичний супровід, консультивання, контроль виконання завдань і оцінювання результатів.

Керівник практичної підготовки від ЗВО:

- забезпечує організаційну підготовку до проходження практичної підготовки;
- надає здобувачам необхідні навчально-методичні матеріали;
- затверджує індивідуальний план роботи студентів-практикантів;
- бере участь в організації і проведенні настановної та підсумкової конференції;
- координує взаємодію з базами практичної підготовки;
- здійснює контроль виконання програми;
- надає консультаційну підтримку щодо виконання окремих завдань практики та оформлення звітної документації;
- бере участь у підсумковому оцінюванні результатів: перевіряє звітну документацію, оцінює якість виконання студентами завдань практики, подає результати організатору практики (заповнює звітну документацію).

Керівник практичної підготовки від бази практичної підготовки:

- забезпечує організацію діяльності здобувачів освіти у професійному середовищі;
- ознайомлення з організацією роботи на конкретному робочому місці;
- допомагає студентам-практикантам у плануванні та проведенні різних видів психологічної роботи;
- здійснює наставництво та професійний супровід;
- сприяє у забезпеченні оптимальних умов для виконання завдань практики у закладах, в яких студенти її проходять;
- надає методичну допомогу практикантам під час виконання індивідуальних завдань;

- проводить інструктаж із техніки безпеки і протипожежної безпеки;
- контролює дотримання вимог безпеки, етики та внутрішнього розпорядку;
- оцінює рівень сформованості професійних компетентностей здобувача освіти.

7. ОРГАНІЗАЦІЯ НАСТАНОВНИХ ТА ПІДСУМКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ

Перед початком практики проводиться настановна конференція, на якій організатор та керівники фахової практики повідомляють студентам інформацію про:

- 1) мету та завдання практики;
- 2) тривалість практики;
- 3) місце проходження практики;
- 4) інформацію про склад груп та їх керівників;
- 5) обов'язки студентів-практикантів;
- 6) графік консультацій;
- 7) види робіт, які повинні виконувати практиканти;
- 8) форму звітної документації;
- 9) контроль та критерії оцінювання практики.

Результати проходження практики можуть обговорюватися на підсумковій конференції в навчально-науковому інститутів. На підсумковій конференції організатор та керівники психологічної практики аналізують якість виконання студентами завдань практики, студенти звітуються про проходження практики в установах і висловлюють пропозиції щодо її вдосконалення.

8. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРАКТИКИ

У процесі проходження практики здійснюється контроль, який має на меті надати студентам необхідну допомогу у виконанні завдань практики.

Контроль з боку ЄМШ може здійснюватися:

- директором інституту (заступниками директора);
- завідувачем випусковою кафедрою;
- організатором практики;
- керівниками практики.

Контроль практики передбачає перевірку стану відвідування студентами закладу і дотримання режиму роботи установи, в якій вони її проходять, ведення щоденника, в якому занотовуються мета практичних завдань, умови та хід їх виконання. Після виконання завдань практики студенти складають розгорнутий звіт про особливості її проходження (*див. розділ 14. Звітна документація*).

Фахівець, за роботою якого спостерігає практикант, ставить підпис у щоденнику практики (*додаток 2*) і тим засвідчує, що студент дійсно виконував психологічну діяльність, брав участь у тому чи іншому виді роботи.

Підставою для зарахування практики є повне виконання програмних завдань і відгук з місця проходження практики у щоденнику практики (*див.*

додаток 2).

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ

Оцінка залежить від якості виконання професійно-орієнтованих завдань і кількості виконаних завдань, повноти виконання програми практики відповідно до її виду. Особлива увага звертається на самоаналіз пройденної практики.

Оцінка **«відмінно» (90-100 балів)** ставиться у випадку, якщо матеріали практики відповідають усім формальним та змістовним вимогам до їх написання, зокрема:

- матеріали практики подані у встановлений термін;
- звітна документація представлена у повному обсязі;
- матеріали практики є оригінальним авторським доробком студента, а не ксерокопією чи дублюванням роботи іншого студента;
- наявні бланки всіх досліджень;
- кількісний та якісний аналіз результатів досліджень виконаний у повному обсязі без суттєвих помилок і недоліків.

Оцінка **«добре» (74-89 балів)** ставиться у випадку, якщо матеріали практики відповідають усім формальним та змістовним вимогам до їх написання, зокрема:

- матеріали практики подані у встановлений термін, у повному обсязі;
- матеріали практики є оригінальним авторським доробком студента, а не ксерокопією чи дублюванням роботи іншого студента;
- наявні бланки досліджень;
- кількісний та якісний аналіз результатів досліджень виконаний у повному обсязі, але наявні незначні помилки та недоліки, що пов'язані з обчисленнями результатів та їхньою інтерпретацією.

Оцінка **«задовільно» (60-73 бали)** ставиться у випадку, якщо матеріали практики відповідають встановленим формальним та змістовним вимогам до їх написання, зокрема:

- матеріали практики подані у повному обсязі, але пізніше встановленого терміну;
- матеріали практики є оригінальним авторським доробком студента, а не ксерокопією чи дублюванням роботи іншого студента;
- матеріали практики представлені в неповному обсязі, наявні помилки, які студент за допомогою керівника практики спроможний виявити, але не завжди може виправити;
- студент не дотримувався всіх вимог до оформлення матеріалів практики;
- наявні бланки досліджень;
- кількісний та якісний аналіз результатів досліджень виконаний у повному обсязі, проте наявні помилки та недоліки, що суттєво позначаються на їхній інтерпретації.

Оцінка **«незадовільно» (0-59 балів)** ставиться у тих випадках, якщо:

- матеріали практики не подані або подані частково;
- матеріали практики є дублюванням або ксерокопією матеріалів іншого студента;
- відсутні бланки досліджень;
- студент допустив помилки при здійсненні кількісного та якісного аналізу результатів досліджень, що суттєво вплинуло на їхню інтерпретацію.

Студента, який не здав звіт про виробничу практику або отримав на захисті незадовільну оцінку, направляють на практику повторно. Повторне отримання негативної оцінки з практики є підставою для відрахування студента з університету.

10. ДЕОНТОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Психологічна практика, крім того, що покликана забезпечити виконання навчально-практичних завдань, повинна реалізовувати **головний принцип роботи психолога – «не нашкодь!»**.

Оскільки ситуацій, в яких студент-практикант може свідомо чи несвідомо нашкодити клієнту, існує чимало і всі їх передбачити неможливо, наводимо ряд положень Етичного кодексу психолога, який регламентує взаємодію психолога та клієнта.

У випадку, коли студент-практикант сумнівається у своїх діях, він повинен звернутися до керівника психологічної практики чи практичного психолога за роз'ясненням окремих положень Етичного кодексу.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ПСИХОЛОГА

Прийнятий на I Установчому з'їзді Товариства психологів України

18 грудня 1990 р.

1. Відповідальність

1.1. Психологи несуть особисту відповідальність за свою роботу.

Психологи зобов'язані всіляко запобігати і не допускати антигуманних наслідків у своїй професійній діяльності.

Психологи повинні утримуватись від будь-яких дій чи заяв, що загрожують недоторканності особи; не мають права використовувати свої знання і становище з метою приниження людської гідності, пригнічування особистості або маніпулювання нею; несуть відповідальність за додержання пріоритету інтересів людини.

На психологів покладається відповідальність за надійність використовуваних методів та їх програмного забезпечення, валідність обробки даних досліджень, у тому числі тих, які проводяться з використанням комп'ютерних технологій.

Психологи застосовують лише ті знання, якими вони володіють відповідно до своєї кваліфікації, повноважень і соціального статусу.

2. Компетентність

Психологи постійно поповнюють свої знання про нові наукові досягнення в галузі їхньої діяльності, беруться за розв'язання тільки тих завдань, які належать до сфери їх компетенції. [...].

Психологи не застосовують методів і процедур, не апробованих центральними органами Товариства психологів України. [...].

3. Захист інтересів клієнта

Психологи суворо дотримуються принципу добровільної участі клієнта в обстеженнях [...]. ...обов'язком психолога є намагання налагодити з клієнтом співробітництво. [...].

Психологи не беруть участі в діях, спрямованих проти свободи особи. Вони не мають права змушувати клієнта розповідати про свою життєву філософію, політичні, релігійні чи етичні переконання, не повинні вимагати відмовитися від них.

Психологи не мають матеріальних або особистих привілеїв, не можуть використовувати свої знання і становище, довірливе ставлення і залежність клієнта у власних корисливих інтересах.

Психолог уникає встановлення неофіційних взаємин з клієнтом, якщо це може стати на перешкоді проведення діагностичної, консультаційної і корекційної роботи з ним. Між психологом і клієнтом не повинно бути статевої близькості у період, коли психолог несе відповідальність за нього.

Психолог не робить висновків і не дає порад, не маючи до-стовірних знань про клієнта або ситуацію, в якій він перебуває. У звіті (висновку) психолога має міститися лише необхідна і водночас достатня, що відзначається цілковитою надійністю результатів, інформація для розв'язання поставленого завдання, мають вказуватися межі здійснюваних досліджень, характер виявлених симптомів – постійний чи тимчасовий.

Психолог у доступній формі повідомляє обстежуваного про поставлений діагноз і методи та засоби допомоги. При цьому він зобов'язаний обачливо і обережно висловлюватися щодо виявлених патологій у психічному стані клієнта. Психолог обов'язково попереджає про тих, хто і для чого може використати ці дані... Психолог уповноважений особисто запобігати некоректному і неетичному використанню результатів досліджень і повинен виконувати цей обов'язок незалежно від посадової субординації.

4. Конфіденційність

Психолог зобов'язаний додержуватися конфіденційності в усьому, що стосується взаємин з клієнтом, його особистого життя і життєвих обставин. Виняток становлять випадки, коли виявлені симптоми є небезпечними для клієнта та інших людей, і психолог зобов'язаний поінформувати тих, хто може надати кваліфіковану допомогу. Конфіденційності можна не дотримуватись, якщо клієнт просить або згоджується, аби в його інтересах інформацію було передано іншій особі.

Психолог не збирає додаткових відомостей про обстежуваного без його згоди і задовольняється лише тією інформацією, яка потрібна для виконання

професійного завдання. Запис на магнітну стрічку і відеоплівку, фотографування і занесення інформації про клієнта до комп'ютерних банків даних здійснюються лише за згодою учасників.

Психолог зобов'язаний оберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих у процесі діагностичної і корекційної роботи, додержуватись анонімності імені клієнта (наприклад, під час навчання, в публікаціях). Для демонстрації і прослуховування будь-яких матеріалів потрібний письмовий дозвіл людини, за чією згодою вони були записані; на вимогу клієнта матеріали негайно знищуються.

Документація роботи психологів повинна вміщувати лише професійно необхідні матеріали. До цих матеріалів, пов'язаних з конфіденційним змістом діяльності психологів, має виключатися доступ сторонніх осіб. У тих же випадках, коли психологи звертаються за допомогою до інших фахівців, потрібно спеціально ознайомити їх з питаннями, що стосуються умов і терміну зберігання таких матеріалів, а також обмежень у використанні інформації про клієнта і попередити про міру відповідальності за невиконання правила конфіденційності.

Психолог інформує клієнтів про правила конфіденційності. Смерть або зникнення обстежуваного не звільняє психолога від необхідності зберігати професійну таємницю.

Психолог не передає методичних матеріалів особам, які не уповноважені здійснювати психологічну діяльність; не розкриває суті і призначення конкретної методики (за винятком доступних роз'яснень правоохоронним і судовим органам).

7. Професійна кооперація

7.1. Психолог, ведучи професійну дискусію, не повинен дискредитувати колег або представників інших професій, які використовують ті ж або інші наукові методи, він має виявляти повагу до наукових шкіл і напрямків. Психолог цінує професійну компетентність, високу культуру, ерудицію, відповідальне ставлення до справи колег та представників інших професій.

Якщо ж психолог виявить ненауковість чи неетичність у професійній діяльності колеги, він повинен сприяти виправленню ситуації. У разі неуспіху цих зусиль психолог може виступити з об'єктивною, аргументованою критикою роботи колеги у пси-хологічному співтоваристві. У тих же випадках, коли критика на адресу члена Товариства є суб'єктивною, упередженою, він має право звернутися до Комісії з етики, висновок якої може використати для спростування несправедливих оцінок чи критики.

У вирішенні спірних питань психолог керується положенням даного Етичного кодексу. [...].

11. ФАХОВО-ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА ПРАКТИКА

Фахово-ознайомлювальна практика з психології проводиться у 4 семестрі підготовки здобувачів освіти освітньої програми «Психологія» першого (бакалаврського) рівня здобуття вищої освіти.

Вид практики – навчальна. Тривалість практики – 3 тижні.

Практика спрямована на знайомство зі структурою системи психологічної служби в Україні та її функціональними підрозділами.

Основною метою практики є ознайомлення студентів зі специфікою роботи психолога в закладах освіти. Можливий варіант проходження практики в громадських організаціях та інших установах, де працюють практичні психологи.

Студенти ознайомлюються з системою психологічної служби в закладах освіти, її структурою, основними нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність практичного психолога, специфікою і напрямками роботи окремих навчально-виховних закладів (загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій, колегіумів, навчально-виховних комплексів, професійно-технічних училищ, коледжів).

Особливості проходження фахово-ознайомлювальної практики

Під час проходження ознайомлювальної практики студенти безпосередньо не залучаються до практичної діяльності, проте виконують нескладні завдання навчального, професійно-орієнтованого характеру. Ці професійно-орієнтовані завдання студенти формують самостійно після аналізу досвіду роботи практичного психолога. Дозволяється виконання планово-підготовчого етапу професійно-орієнтованого завдання групою здобувачів освіти у складі не більш трьох осіб.

Основними формами роботи студентів-практикантів є бесіда з практичним психологом, спостереження за його діяльністю, а також виконання таких практичних завдань як ознайомлення з робочою документацією практичного психолога, складання розгорнутого плану виконання професійно-орієнтованого завдання, що передбачає підбір науково-методичної літератури з певної психологічної проблеми та формулювання припущень про причини її виникнення, планування консультації з іншими фахівцями, складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів, передбачення проблемних моментів, підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання, здійснення самоаналізу проходження практики.

При виконанні професійно-орієнтованих завдань рекомендується дотримуватися алгоритму, викладеному у *додатку 3*.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою психологічної служби в освіті та її функціональними підрозділами;
- вивчення відповідної нормативної документації;
- вивчення досвіду роботи практичного психолога загальноосвітньої школи (практичного психолога громадської організації);
- стимулювання розвитку професійної самосвідомості майбутніх психологів;
- розширення уявлень студентів про зміст, форми, методи та специфіку роботи психолога в навчально-виховних закладах;

- поглиблення знань першокурсників із практичної психології, уміння відмежовувати область компетентності практичного психолога від області компетентності інших педагогічних працівників;
- розвиток умінь та навичок організовувати і планувати виконання професійно-орієнтованого завдання.

Зміст фахово-ознайомлювальної практики:

1. Ознайомлення з навчальним закладом (громадською організацією), де проходить практика.
2. Знайомство з працівниками психологічної служби та їх посадовими обов'язками.
3. Ознайомлення зі специфікою роботи психолога закладу, основними напрямками діяльності та функціями психологічної служби:
  - практична діяльність (діагностична, профілактична, консультаційна, корекційно-відновлювальна робота);
  - методична діяльність (систематизація й оформлення психологічної документації, результатів психологічних досліджень);
  - викладацька (проведення лекційних та семінарських занять);
  - наукова (збір та аналіз матеріалів за визначеною проблематикою).
4. Ознайомлення з робочою, звітною та нормативною документацією психолога (*додаток 4*).
5. Виконання планово-підготовчого етапу професійно-орієнтованого завдання, які вирішував практичний психолог.
6. Проведення інтерв'ю з психологом закладу (*додаток 5*).

Основні професійні питання, які з'ясовують студенти під час проходження практики:

1. Основні напрями і завдання професійної діяльності практичного психолога навчального закладу (громадської організації).
2. Професійно-етичні питання діяльності практичного психолога.
3. Психологічні особливості взаємодії і спілкування психолога з клієнтами.
4. Необхідність вивчення студентами-практикантами наукової і методичної літератури, яка відповідає основним напрямкам роботи психологічної служби.

12. ДІАГНОСТИЧНА ПРАКТИКА

Діагностична практика проводиться у 6 семестрі.

Вид практики – виробнича. Тривалість практики – 4 тижні.

Основною метою діагностичної практики є ознайомлення з особливостями роботи практичного психолога, поглиблення і закріплення теоретичних знань, удосконалення навичок організації та виконання професійно-орієнтованих завдань, складовими яких є проведення психологічних досліджень (оцінка особистісних якостей, особливостей інтелектуального та емоційного розвитку, специфіки міжособистісної

взаємодії),

Для виконання завдань діагностичної практики студенти направляються у центри практичної психології та соціальної роботи, притулки для неповнолітніх, центри зайнятості населення, центри соціальних служб для молоді, громадські організації, шкільні та дошкільні заклади освіти.

Студенти ознайомлюються з системою психологічної служби в закладах різного типу (освітньо-виховних, медичних, юридичних, громадських, торгівельних, сфери послуг тощо), її структурою, основними нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність психолога, специфікою і напрямками роботи.

Завдання практики:

1. Поглиблення та закріплення теоретичних знань, формування умінь застосовувати знання у професійно-орієнтованих завданнях.
2. Удосконалення вмінь проведення діагностичної роботи.
3. Стимулювання професійного росту майбутніх психологів.

Особливості проходження діагностичної практики

Студенти-практиканти виконують 2 професійно-орієнтованих завдання та одне профорієнтаційне заняття. Студенти самостійно розподіляють завдання по днях і тижнях, керуючись програмою практики та нормативами часу на основні види роботи практичного психолога:

- психодіагностичне дослідження групи (проведення, обробка результатів, написання висновків та рекомендацій) – 16,5 годин;
- індивідуальне психодіагностичне дослідження (проведення, обробка результатів, написання висновків та рекомендацій) – 6 годин;
- підготовка до проведення тренінгового заняття, ділових ігор, групової дискусії тощо – 7 годин;
- підготовка до проведення навчального заняття – 3 години;
- підготовка до просвітницької бесіди – 3 години;
- робота в бібліотеці, самопідготовка – всього 8 годин за час проходження практики.
- Інші види роботи – корекційно-відновлювальна робота, навчальна діяльність, психологічна просвіта, консультаційна робота – фактично використаний час.
- Загальний час проходження практики – 180 годин.

При виконанні професійно-орієнтованих завдань студент-практикант керується актуальними проблемними питаннями установи (закладу, організації, робочого колективу) і власним досвідом виконання професійно-орієнтованих завдань в межах навчальних дисциплін, які вивчав. Професійно-орієнтовані завдання повинні іманентно містити діагностичні та психокорекційні задачі (профорієнтаційного спрямування). При цьому студент-практикант зобов'язаний знати про діагностичні можливості, особливості інтерпретації та обмеження методів дослідження і психокорекційних технік, дотримуватись правил взаємодії з досліджуваним та клієнтом.

Студент-практикант виконує професійно-орієнтовані завдання за всіма п'ятьма етапами *Алгоритму виконання професійно-орієнтованого завдання (додаток 3)*.

Проводячи діагностичну роботу, студент-практикант повинен досконало знати процедуру дослідження та інструкцію, складати протокол, чітко реєструвати емпіричні показники, зіставляти результати діагностики з результатами спостереження за поведінкою досліджуваного. Протоколи індивідуальних досліджень повинні містити інформацію про особливості виконання досліджуваними тестових завдань. Зокрема, має бути відображено особливості встановлення контакту психолога і досліджуваного, ступінь інтересу досліджуваного до виконання запропонованих завдань, спосіб їхнього виконання, темп роботи, рівень працездатності тощо.

Профорієнтаційне заняття передбачає використання інформаційних, діагностичних, корекційно-розвивальних методів, що допомагають старшокласникам розширити уявлення про світ професій, свої нахили та здібності, здатність рефлексувати.

Зміст діагностичної практики

Зміст діагностичної практики визначений відповідно до основних видів діяльності практичного психолога: психодіагностичної, консультативної, розвивальної, просвітницької, навчальної та організаційно-методичної роботи.

За допомогою психолога організації (соціального працівника, менеджера з персоналу) студент-практикант формулює професійно-орієнтовані завдання. Наприклад, визначає коло психологічних чинників, що впливають на низьку працездатність працівників (вивчення особливостей динаміки професійно важливих якостей, умінь і навиків у звичайних умовах, дослідження функціональних станів працівників, особливостей мотиваційної сфери, індивідуальних властивостей особистості тощо).

В межах професійно-орієнтованого завдання студент-практикант самостійно або за допомогою практичного психолога (соціального працівника, менеджера з персоналу) розробляє відповідну **програму діагностики вирішуваної проблеми** (наприклад, найімовірніших чинників, що зумовлюють неефективну діяльність працівників, низькі показники працездатності).

Студент-практикант проводить групові та індивідуальні дослідження, формулює висновки.

Після інтерпретації результатів діагностики студент-практикант розробляє **програму психологічної допомоги** (наприклад, із метою підвищення рівня працездатності), яка може включати психокорекційну, консультативну, тренінгову та просвітницьку роботу практичного психолога.

Профорієнтаційна робота передбачає проведення окремого заняття у формі групової бесіди просвітницького характеру, психологічного тренінгу.

Перелік можливих професійно-орієнтованих завдань:

- участь у здійсненні професійного відбору працівників;
- наявність внутрішньо групових та міжособистісних конфліктів;

- зниження показників рівня працездатності працівників (учбової успішності школярів);
- збільшення кількості виробничих/навчальних конфліктів;
- велика кількість виробничих помилок у діяльності;
- втрата інтересу до результатів професійної/навчальної діяльності (зміна ціннісних орієнтації, зниження мотивації);
- висока плинність кадрів.

Психодіагностична робота відповідно до закладу, де проходить практика, може здійснюватися за допомогою методів, поданих *у додатку 6*

В окремих випадках студенти-практиканти можуть розробляти анкети, які, наприклад, розкривають зовнішні і внутрішні мотиваційні фактори праці для конкретного виду діяльності.

Анкета закритого типу може вивчати різні сторони праці: престиж, професійний зміст роботи, кар'єрні питання, соціальну та особистісну значущість, умови праці, особливості колективу тощо і містити шкалу оцінки за таким принципом:

Для того, щоб успішно навчатися професії психолога, я володію такими важливими вміннями:

а) аналізувати події у житті людей

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

б) вислуховувати людину

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

в) виділяти з прочитаного ключові ідеї

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

г) переконувати людей у доцільності певних дій

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

д) під час розмови ставити влучні запитання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

е) відчувати ситуацію іншої людини (ставити себе на місце іншого)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

є) проводити соціально-психологічні дослідження

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Проведення індивідуальних досліджень включає проведення дослідження, обробку результатів, аналіз та інтерпретацію даних кожної методики, складання загальної психологічної характеристики досліджуваного і розробку рекомендацій.

Групові дослідження включають проведення дослідження, обробку результатів, аналіз та інтерпретацію даних.

Програма надання психологічної допомоги може включати:

- психологічне консультування (зазначити, коли і з ким проводилась консультація, коротко розкрити зміст);
- психологічну просвіту (вказати тему виступу і список використаної

літератури);

- тренінгові заняття (ділова гра, мозковий штурм, групова дискусія, в яких зазначається мета, завдання, методи роботи, розробити критерії ефективності заняття).

Профорієнтаційне заняття відбувається у старших класах у формі просвітницької бесіди чи тренінгу з елементами психодіагностики.

Студент-практикант попередньо повинен:

1. Сформулювати мету заняття.
2. Сформулювати назву заняття (цікаву, яка відповідає меті).
3. Продумати конкретні завдання, які будуть вирішуватися на занятті: про що інформувати, що обговорити, які психологічні особливості діагностувати, що розвинути, сформулювати, актуалізувати тощо.
4. Роздати агітаційні матеріали соціально-психологічного факультету.
5. Визначити структуру заняття (вступна, основна і заключна частини), вправи.
6. Описати використані вправи.
7. Оформити роботу за зразком (додаток 7):

13.ПСИХОКОРЕКЦІЙНА ПРАКТИКА

Психокорекційна практика проводиться у 7 семестрі.

Вид практики – виробнича.

Тривалість практики – 4 тижні.

Основною метою психокорекційної практики є ознайомлення з особливостями роботи психолога, поглиблення і закріплення теоретичних знань, удосконалення навичок виконання професійно-орієнтованих завдань, які передбачають вміння організовувати і проводити емпіричні та експериментальні психологічні дослідження (оцінка особистісних якостей, особливостей інтелектуального та емоційного розвитку, специфіки міжособистісної взаємодії), психокорекційні техніки (внесення змін у розвиток окремих психічних процесів, нівелювання особистісної проблематики), вміння проводити консультативну, просвітницьку та профорієнтаційну роботу.

Для виконання завдань психологічної практики студенти направляються у центри практичної психології та соціальної роботи, притулки для неповнолітніх, центри зайнятості населення, центри соціальних служб для молоді, громадські організації, шкільні та дошкільні навчальні заклади.

Студенти ознайомлюються з системою психологічної служби в закладах різного типу (освітньо-виховних, медичних, юридичних, громадських, торгівельних, сфери послуг тощо), її структурою, основними нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність психолога, специфікою і напрямками роботи. Студенти виконують професійно-орієнтовані завдання у відповідності з актуальними проблемами, які стоять перед психологом закладу.

Завдання практики:

- Поглиблення та закріплення теоретичних знань, формування умінь застосовувати знання при виконанні професійно-орієнтованих завдань.

- Удосконалення вмінь проведення діагностичної та психокорекційної роботи.
- Стимулювання професійного росту майбутніх психологів.
- Систематизація, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності;
- Застосування професійних знань, умінь та навичок при вирішенні конкретних науково-психологічних завдань;
- Закріплення навичок самостійної роботи й оволодіння методиками дослідження для виконання кваліфікаційної роботи.

Завдання практики відповідають особливостям написання бакалаврської роботи, зокрема аналізу науково-методичної літератури, перекладу праць іноземною мовою, специфіці вибірки досліджуваних, обрахунку та інтерпретації результатів емпіричного дослідження, проведення повторного дослідження, написання тез або/і статті, відвідування студентської наукової конференції тощо.

Особливості проходження психокорекційної практики

Студенти-практиканти виконують 2 професійно-орієнтованих завдання та одне профорієнтаційне заняття. Студенти самостійно розподіляють завдання по днях і тижнях, керуючись програмою практики та нормативами часу на основні види роботи психолога:

- психодіагностичне дослідження групи (проведення, обробка результатів, написання висновків та рекомендацій) – 16,5 годин;
- індивідуальне психодіагностичне дослідження (проведення, обробка результатів, написання висновків та рекомендацій) – 6 годин;
- підготовка до проведення тренінгового заняття, ділових ігор, групової дискусії тощо – 7 годин;
- підготовка до проведення навчального заняття – 3 години;
- підготовка до просвітницької бесіди – 3 години;
- робота в бібліотеці, самопідготовка – всього 8 годин за час проходження практики.
- Інші види роботи – корекційно-відновлювальна робота, навчальна діяльність, психологічна просвіта, консультаційна робота – фактично використаний час.

Загальний час проходження практики – 180 годин.

При проведенні психологічних досліджень студент-практикант виходить з актуальних проблем установи (закладу, організації, робочого колективу) і власного досвіду виконання професійно-орієнтованих завдань в межах навчальних дисциплін, які вивчав. Студент-практикант зобов'язаний знати про діагностичні можливості, особливості інтерпретації та обмеження методів дослідження і психокорекційних технік, дотримуватись правил взаємодії з досліджуваним та клієнтом.

Проводячи діагностичну роботу, студент-практикант повинен досконало знати процедуру дослідження та інструкцію, складати протокол, чітко

реєструвати емпіричні показники, зіставляти результати діагностики з результатами спостереження за поведінкою досліджуваного. Протоколи індивідуальних досліджень повинні містити інформацію про особливості виконання досліджуваним тестових завдань. Зокрема, має бути відображено особливості встановлення контакту психолога і досліджуваного, ступінь інтересу досліджуваного до завдань, спосіб виконання, темп роботи, рівень працездатності тощо.

Надання психологічної допомоги передбачає відвідування та аналіз просвітницьких виступів, консультативних та психокорекційних занять психолога закладу, спільну розробку та проведення з ним певних форм надання психологічної допомоги.

Профорієнтаційне заняття передбачає використання інформаційних, діагностичних, корекційно-розвивальних методів, що допомагають старшокласникам розширити уявлення про світ професій, свої нахили та здібності, здатність рефлексувати.

Зміст психокорекційної практики

Виконуючи професійно-орієнтовані завдання, які ставить психолог закладу, студент може виконувати всі основні види діяльності практичного психолога: діагностичну, консультативну, психокорекційну та відновлювальну, просвітницьку, навчальну та організаційно-методичну роботи.

За допомогою психолога організації (менеджера з персоналу) студент-практикант формулює професійно-орієнтовані завдання, які, наприклад, пов'язані з колом психологічних чинників, що впливають на працездатність працівників (вивчення особливостей динаміки професійно важливих якостей, умінь і навиків у звичайних умовах, дослідження функціональних станів працівників, особливостей мотиваційної сфери, індивідуальних властивостей особистості тощо).

Студент-практикант *проводить* групові та індивідуальні дослідження, що вивчають психологічні чинники виникнення проблеми.

Студент-практикант розробляє *програму психологічної допомоги* особам із метою нівелювання психологічної проблеми, яка може включати консультативну, психокорекційну, розвивальну, тренінгову та просвітницьку роботу.

Профорієнтаційна робота передбачає проведення окремого заняття у формі групової бесіди просвітницького характеру, психологічного тренінгу.

Перелік можливих професійно-орієнтованих завдань:

- участь у здійсненні професійного відбору працівників;
- зниження показників рівня працездатності працівників;
- низька результативність праці;
- збільшення кількості виробничих конфліктів;
- велика кількість виробничих помилок у діяльності;
- втрата інтересу до результатів професійної діяльності (зміна ціннісних орієнтації, зниження трудової мотивації);

- висока плинність кадрів.

Психодіагностична робота відповідно до закладу, де проходить практика, може здійснюватися за допомогою методів поданих у *додатку 6*.

В окремих випадках студенти-практиканти можуть розробляти анкети, які, наприклад, розкривають зовнішні і внутрішні мотиваційні фактори праці для конкретного виду діяльності.

Анкета закритого типу може вивчати різні сторони праці: престиж, професійний зміст роботи, кар'єрні питання, соціальну та особистісну значущість, умови праці, особливості колективу тощо і містити шкалу оцінки за таким принципом:

Для того, щоб успішно навчатися професії психолога, я володію такими важливими вміннями:

а) аналізувати події у житті людей

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

б) вислуховувати людину

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

в) виділяти з прочитаного ключові ідеї

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

г) переконувати людей у доцільності певних дій

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

д) під час розмови ставити влучні запитання

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

е) відчувати ситуацію іншої людини (ставити себе на місце іншого)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

є) проводити соціально-психологічні дослідження

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Проведення індивідуальних досліджень включає проведення дослідження, обробку результатів, аналіз та інтерпретацію даних кожної методики, складання загальної психологічної характеристики досліджуваного і розробку рекомендацій.

Групові дослідження включають проведення дослідження, обробку результатів, аналіз та інтерпретацію даних.

Програма надання психологічної допомоги може включати:

- психокорекційні заняття;
- психологічне консультування (зазначити, коли і з ким проводилась консультація, коротко розкрити зміст);
- психологічну просвіту (вказати тему виступу і список використаної літератури);
- тренінгові заняття (ділова гра, мозковий штурм, групова дискусія, в яких зазначається мета, завдання, методи роботи, розробити критерії ефективності заняття).

Психокорекційні заняття проходять відповідно до спеціально

розробленої програми. У професійно-орієнтованому занятті необхідно детально описати одну психокорекційну зустріч. Студент-практикант розробляє проведення групових та індивідуальних психокорекційних занять, які можуть бути спрямовані на;

- вирішення проблем шкільної дезадаптації (проблема невротизації, низького поведінкового самоконтролю, недостатнього розвитку окремих психічних процесів);
- подолання нав'язливих страхів і високої тривожності;
- оптимізацію самооцінки у певних сферах життєдіяльності;
- подолання комунікативних бар'єрів та високого рівня конфліктності;
- нівелювання дисгармонії особистісного розвитку.

Психокорекційна робота розробляється й узгоджується спільно з керівником діагностико-психокорекційної практики, а також практичним психологом організації, і проводиться лише в присутності чи за прямої участі останнього.

Психокорекційна група може включати від 3 до 15 осіб.

Профорієнтаційне заняття відбувається у старших класах у формі просвітницької бесіди чи тренінгу з елементами психодіагностики.

Студент-практикант попередньо повинен:

1. Сформулювати мету заняття.
2. Сформулювати назву заняття (цікаву, яка відповідає меті).
3. Продумати конкретні завдання, які будуть вирішуватися на занятті: про що інформувати, що обговорити, які психологічні особливості діагностувати, що розвинути, сформулювати, актуалізувати тощо.
4. Роздати агітаційні матеріали соціально-психологічного факультету.
5. Визначити структуру заняття (вступна, основна і заключна частини), вправи.
6. Описати використані вправи.
7. Оформити роботу за зразком (*додаток 7*):

14.ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Звітна документація фахово-ознайомлювальної практики

За підсумками проведеної роботи за результатами фахово-ознайомлювальної практики студенти здають керівнику практики таку документацію:

1. **Щоденник проходження практики**, який включає характеристику роботи студента-практиканта, підписана директором закладу і практичним психологом (або при відсутності психолога – заступником директора з виховної роботи чи соціальним педагогом, менеджером по персоналу) та затверджена мокрою печаткою (*додаток 2*).
2. Звіт про щоденну роботу (*додаток 8*).
3. Відомості про навчальний заклад або громадську організацію (повна назва, адреса, телефони, прізвище, ім'я, по батькові адміністративних

працівників і психолога закладу).

4. Опрацьовану документацію психолога закладу (у рукописному або електронному варіанті чи у формі ксерокопії) (*додаток 4*).
5. Матеріали інтерв'ю з психологом (*додаток 5*).
6. Матеріали планово-підготовчого етапу професійно-орієнтованого завдання, яке виконував практичний психолог (*додаток 3*).
7. Самоаналіз проходження практики: етап самоаналізу, групової рефлексії та самоаналізу (*додаток 3*).

Звітна документація діагностичної та психокорекційної практик

1. **Щоденник проходження практики**, який включає характеристику роботи студента-практиканта, підписана директором закладу і практичним психологом (або при відсутності психолога – заступником директора з виховної роботи чи соціальним педагогом, менеджером по персоналу) та затверджена мокрою печаткою (*додаток 2*).

2. **Програма практики**, в якій керівником практики проставлені відмітки про виконання професійно-орієнтованих завдань.

3. Відомості про навчальний заклад або громадську організацію (повна назва, адреса, телефони, прізвище, ім'я, по батькові адміністративних працівників і психолога закладу).

4. Виконання за алгоритмом (*додаток 3*) професійно-орієнтованих завдань.

5. Результати індивідуальних, емпіричних та експериментальних (для психокорекційної практики) досліджень, в яких мають бути представлені:

- бланки відповідей досліджуваних;
- обробка результатів кожної методики;
- інтерпретація результатів по кожній методиці;
- загальна психологічна характеристика досліджуваних.

Бланки відповідей, малюнки нумеруються і розміщуються у додатках. Обов'язково слід вказати про особливості взаємодії досліджуваного та психолога, про ступінь інтересу досліджуваного до запропонованих завдань, про спосіб їх виконання, про темп та працездатність досліджуваного.

Результати групових досліджень, у яких мають бути представлені:

- бланки відповідей групи працівників або учнів;
- обробка та інтерпретація результатів дослідження кожного працівника або учня;
- узагальнена таблиця результатів (для кожної групи);
- інтерпретація результатів (по кожній методиці).

Бланки відповідей нумеруються і розміщуються у додатках. Обов'язково слід вказати про особливості взаємодії досліджуваної групи та практичного психолога, про ступінь інтересу досліджуваних до запропонованих завдань, про спосіб їх виконання, про темп та працездатність досліджуваних.

6. **Програми групових та індивідуальних психокорекційних занять** (для психокорекційної практики – обов’язково), що включає аналіз її ефективності та спостереження за клієнтом (клієнтами).

7. **Результати надання психологічної допомоги:**

- тексти просвітницьких виступів перед працівниками організації;
- зміст навчальних занять;
- програма психокорекційної роботи;
- стенограми консультацій.

8. **Структура та зміст профорієнтаційного заняття**, фотозвіт про проведені профорієнтаційні заходи (за наявності).

9. **Самоаналіз проходження практики** (див. *Алгоритм професійно-орієнтованого завдання*).

Виконання всіх визначених завдань практики повинна обов’язково узгоджуватися і координуватися практичним психологом.

Правила оформлення результатів дослідження

1. Матеріали індивідуальних та групових досліджень оформлюються на стандартних аркушах паперу формату А4 у формі письмового звіту. Зразки титульної сторінки таких досліджень подано у **додатку 9**. Бланки та протоколи досліджень додаються.

2. Матеріали досліджень оформлюються на стандартних аркушах паперу формату А-4, скріплюються степлером і зберігаються в окремій папці, підписаній за зразком (**додаток 9**). На внутрішній стороні папки міститься перелік матеріалів, які в них знаходяться.

Бланки групових досліджень зберігаються у конвертах, на якому вказується назва методики та клас.

Під час проходження практики може статися, що психолог закладу відмовляється надавати студентам-практикантам робочу документацію, посилаючись на принцип конфіденційності (зразки звітів, журнал щоденного обліку роботи чи журнал корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи) або вважаючи документи (план роботи на рік чи на місяць) інтелектуальною власністю, яку не хоче поширювати. У такому випадку студенти не вступають у конфронтацію із працівником психологічної служби, не залучають до нього адміністративних працівників ЗВО, а зазначають цей факт у відгуку про проходження практики.

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. Основна література

1. Бойко В. В. Написання психологічного висновку: вимоги, структура, типові помилки : методичний посібник. Полтава : ПНПУ, 2022. 120 с.
2. Бойко В. В., Комар Т. В. Практична психологія: організація та специфіка діяльності : підручник. Вінниця : ВДПУ, 2023. 285 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика : підручник. 3-тє вид., допов. Київ : Знання, 2021. 460 с.
4. Волошин В. М. Особливості роботи психолога в громадських організаціях та волонтерських ініціативах : посібник. Львів : Світ, 2023. 180 с.
5. Гальцова О. В. Психодіагностика: теорія та практика : підручник. 2-ге вид., переробл. Київ : Інтерсервіс, 2022. 415 с.
6. Завадська Т. В., Ткач Р. М. Робоча книга практичного психолога закладу освіти : методичний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2023. 195 с.
7. Іванова О. М., Коваленко О. Б. Організація та проведення діагностичної практики : методичні рекомендації. Київ : Академвидав, 2024. 145 с.
8. Іванова О. М., Коваленко О. Б. Основи діяльності психолога в закладах освіти та соціальної сфери : підручник. Київ : Інтерсервіс, 2024. 312 с.
9. Климчук В. О. Валідизація та адаптація психодіагностичних методик в Україні : монографія. Київ : Освіта України, 2021. 256 с.
10. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в закладах освіти : посібник. Київ : Літера ЛТД, 2021. 256 с.
11. Комар Т. В., Завадська Т. В. Практикум з психодіагностики: від тестування до висновку : навчально-методичний посібник. Вінниця : ВДПУ, 2023. 280 с.
12. Кузікова С. Б. Психопрофілактика та психоедукація в закладах освіти : навчально-методичний посібник. Суми : СумДПУ, 2021. 245 с.
13. Литвинчук Л. М. Вступ до спеціальності «Психологія»: фахова практика та професійна ідентифікація : підручник. Рівне : РДГУ, 2024. 280 с.
14. Литвинчук Л. М. Психологічна діагностика особистості : навчальний посібник. Рівне : РДГУ, 2021. 310 с.
15. Мухіна А. В. Діагностика когнітивної сфери: сучасні інструменти : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. 210 с.
16. Мухіна А. В., Савченко О. В. Нормативно-правове забезпечення діяльності практичного психолога : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 210 с.
17. Організація роботи психологічної служби в закладах освіти : навчально-методичний посібник / за заг. ред. В. Д. Остроушка. Полтава : ПНПУ, 2022. 240 с.
18. Панок В. Г., Рудь Г. В. Психологічна служба: організаційно-методичні засади : навчальний посібник. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ : Ніка-

- Центр, 2021. 315 с.
19. Савченко О. В., Корольчук М. С. Експертна психологічна діагностика : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2021. 280 с.
  20. Сердюк Л. З., Чагарна О. Б. Навчальна та виробнича практики здобувачів вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» : навчально-методичний посібник. Київ : Знання, 2022. 145 с.
  21. Сердюк Л. З., Чагарна О. Б. Психодіагностика емоційно-вольової сфери та властивостей особистості : практикум. Київ : Знання, 2024. 235 с.
  22. Cohen R. J., Swerdlik M. E., Sturman E. D. Psychological Testing and Assessment: An Introduction to Tests and Measurement. 10th ed. New York : McGraw-Hill, 2021. 768 p.
  23. Gregory R. J. Psychological Testing: History, Principles, and Applications. 8th ed. Boston : Pearson, 2022. 592 p.
  24. Groth-Marnat G., Wright A. J. Handbook of Psychological Assessment. 6th ed. Hoboken : John Wiley & Sons, 2022. 912 p.
  25. Harrison P. L., Thomas A. Best Practices in School Psychology. 7th ed. Bethesda : National Association of School Psychologists, 2023. 850 p.
  26. Hogan T. P. Psychological Testing: A Practical Introduction. 4th ed. Hoboken : John Wiley & Sons, 2021. 624 p.
  27. Jacob S., Decker D. M., Timmerman J. Ethics and Law for School Psychologists. 8th ed. Hoboken : John Wiley & Sons, 2022. 464 p.
  28. Kaplan R. M., Saccuzzo D. P. Psychological Testing: Principles, Applications, and Issues. 9th ed. Boston : Cengage Learning, 2023. 752 p.
  29. Knapp S. J., VandeCreek L. D., Fingerhut R. Practical Ethics for Psychologists: A Positive Approach. 8th ed. Washington : American Psychological Association, 2021. 345 p.
  30. Merrell K. W., Ervin R. A., Peacock G. G. School Psychology for the 21st Century: Foundations and Practices. 3rd ed. New York : Guilford Press, 2022. 432 p.

II. Додаткова література

1. Бурлачук Л. Ф. Словник-довідник з психодіагностики. 4-те вид. Київ : Наукова думка, 2017. 520 с..
2. Васьківська С. В. Психологічна діагностика : навчальний посібник. Київ : Рута, 2016. 240 с.
3. Васьківська С. В. Робота психолога з педагогічним колективом: профілактика конфліктів : навчальний посібник. Київ : Рута, 2019. 210 с.
4. Власова О. І. Вікова психодіагностика : практикум. Київ : Знання, 2017. 245 с.
5. Власова О. І. Психологія розвитку і педагогічна психологія : підручник. Київ : Знання, 2018. 398 с.
6. Горбунова В. В. Організація роботи психолога в громадському секторі: вітчизняний досвід : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2017. 215 с.
7. Горбунова В. В. Психодіагностика кризових станів: інструментарій та протоколи. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2018. 215 с.

8. Данилюк І. В. Теорія і практика проєктивної психодіагностики : монографія. Київ : Либідь, 2019. 280 с.
9. Ілленко О. В. Експертна та консультативна діяльність психолога в системі освіти : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 190 с.
10. Ілленко О. В. Психологічна діагностика в системі освіти: виклики та інновації : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 190 с.
11. Коваленко О. Б. Психологічний супровід освітнього процесу в Новій українській школі (НУШ) : методичні рекомендації. Київ : Освіта України, 2018. 145 с.
12. Кочарян О. С. Практикум з психодіагностики : навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 315 с.
13. Кочарян О. С. Супервізія та професійне вигорання практичного психолога : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 240 с.
14. Максименко С. Д. Психодіагностика особистості в нормі та патології. Київ : КНТЕУ, 2017. 385 с.
15. Максименко С. Д. Психологічна служба в системі освіти України: стан та перспективи. *Проблеми сучасної психології*. 2018. Вип. 40. С. 9–18.
16. Моргун В. Ф., Тітов І. Г. Основи психологічної діагностики : підручник. Київ : Слово, 2018. 464 с.
17. Мухіна А. В. Етичний кодекс психолога як регулятор професійної діяльності. *Вісник Київського національного університету*. Серія: Психологія. 2020. Вип. 2. С. 45–52.
18. Мухіна А. В. Етичні дилеми у психодіагностичній практиці. *Вісник Київського національного університету*. Серія: Психологія. 2020. Вип. 1. С. 34–42.
19. Основи практичної психології / В. Г. Панок, Т. В. Титаренко, Н. В. Чепелева та ін. Київ : Либідь, 2016. 536 с. (*Фундаментальне видання*).
20. Тітов І. Г., Лазуренко В. Д. Документація практичного психолога: вимоги та зразки : посібник. Київ : Академвидав, 2019. 160 с.
21. Цимбалюк І. М. Практична психологія: теорія і практика : навчальний посібник. Київ : Професіонал, 2017. 320 с.
22. Чуйко О. В. Психодіагностика професійного вигорання та деформацій : посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 165 с.
23. Чуйко О. В. Психологія професійної діяльності психолога : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 248 с.
24. Anastasi A., Urbina S. Psychological Testing. 7th ed. (Reprint). London : Pearson, 2017. 736 p.
25. Dimmitt C., Carey J. C., Hatch T. Evidence-Based School Counseling: Making a Difference With Data-Driven Practices. Thousand Oaks : Corwin, 2016. 248 p.
26. Fagan T. K., Wise P. S. School Psychology: Past, Present, and Future. 3rd ed. Bethesda : NASP, 2017. 415 p.
27. Framingham J. Dictionary of Psychological Testing, Assessment and

- Treatment. 3rd ed. London : Routledge, 2019. 350 p.
28. Reynolds C. R., Livingston R. B., Willson V. Mastering Modern Psychological Testing: Theory & Methods. Boston : Pearson, 2016. 640 p.
29. Rosenfield S. Consultation in Psychology: A Competency-Based Approach. Washington : American Psychological Association, 2018. 285 p.
30. Wright A. J. Conducting Psychological Assessment: A Guide for Practitioners. 2nd ed. Hoboken : John Wiley & Sons, 2020. 432 p.

III. Електронні ресурси

1. OS Ukraine (ОС Україна) : офіційний провайдер професійного психологічного інструментарію в Україні; містить інформацію про ліцензійні тести (WISC-IV, Leiter-3, MMPI-2) та вимоги до кваліфікації діагностів [Електронний ресурс]. URL: <https://osukraine.com/> (дата звернення: 03.05.2026).
2. OpenPsychometrics : велика відкрита база неліцензованих, але стандартизованих психологічних та клінічних опитувальників; корисна для розуміння структури тестів під час практики [Електронний ресурс]. URL: <https://openpsychometrics.org/> (дата звернення: 03.05.2026).
3. APA Guidelines for Psychological Assessment and Evaluation : офіційні етичні та методологічні настанови Американської психологічної асоціації щодо проведення оцінювання [Електронний ресурс]. URL: <https://www.apa.org/science/programs/testing/> (дата звернення: 03.05.2026).
4. PsyToolkit : безкоштовна веб-платформа для створення і проведення психологічних тестів та когнітивних експериментів онлайн (корисно для студентів під час розробки власних батарей тестів) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.psytoolkit.org/> (дата звернення: 03.05.2026).
5. Національна психологічна асоціація України (Розділ «Психодіагностика») : доступ до реєстру адаптованих в Україні методик, інформація щодо стандартів захисту персональних даних та етики тестування [Електронний ресурс]. URL: <https://npa-ua.org/> (дата звернення: 03.05.2026).

Додаток 1
ЗРАЗОК ВІДНОШЕННЯ

На бланку закладу

Ректору
Європейської медичної
школи
Вовку О.О.

ВІДНОШЕННЯ

Дирекція школи _____ дає згоду на проходження
_____ (вид) практики студентки *денної/заочної*
форми здобуття вищої освіти _____ курсу Навчально-наукового
інституту «Європейська школа бізнесу» Європейської медичної
школи _____ (*Прізвище, ім'я, по батькові здобувача*
освіти).

Термін проходження практики з _____ по _____

Підпис керівника:

Печатка

Додаток 2
ЗРАЗОК ЩОДЕННИКА ПРАКТИКИ

Європейська медична школа

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

Студента/студентки _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут _____

Кафедра _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)

Спеціальність С4 (0530 «Психологія»

Освітня програма: Психологія

_____ курс, група _____

Студент (ка)

(прізвище, ім'я, по батькові)
прибув(ла) на підприємство, заклад, організацію, установу
« _____ » _____ 20__ р.

Печатка
підприємства (закладу, організації, установи)

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи
« _____ » _____ 20__ р.

Печатка
підприємства (закладу, організації, установи)

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

ВІДГУК І ОЦІНКА РОБОТИ СТУДЕНТА НА ПРАКТИЦІ

(назва підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства, організації, установи

_____

(підпис)

_____

(прізвище та ініціали)

Печатка

«____» _____ 20__ року

Висновок керівника практики від ЗВО про проходження практики

Дата складання заліку «_____» _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою _____
(словами)

кількість балів _____
(цифрами і словами)

за шкалою ECTS _____

Керівник практики від ЗВО

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Додаток 3

АЛГОРИТМ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЗАВДАННЯ (О.Л. Музика, І.С. Загурська, В.В. Горбунова, Т.М. Майстренко)*

I. ЕТАП ПЕРВИННОГО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ															
Порядок дій	Критерії оцінювання та спосіб презентації														
1.1. Категоріально-термінологічне довизначення проблеми, з якою звернулися до психолога (уточнення проблеми, її переформулювання з використанням базових психологічних категорій, понять та термінів)	<p>Діалогічне формулювання проблеми з дотриманням принципу поваги до людини, яка звернулася за психологічною допомогою. Використання базових категорій, понять та термінів, необхідних для подальшої роботи з проблемою.</p> <p>Доступність переформульованої проблеми для сприймання людини, що звернулася за допомогою.</p> <p><i>Опис роботи із проблемою у формі діалогу.</i></p>														
1.2. Формування реалістичних очікувань у людини, яка звернулася за допомогою, та визначення напрямків практичної роботи психолога	<p>Виокремлення тих моментів у проблемі, які належать та не належать до компетенції психолога.</p> <p>Аргументованість вибору напрямку практичної роботи психолога (психодіагностична, консультаційна, корекційно-розвивальна, просвітницько-профілактична та інші види робіт).</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-bottom: 10px;"> <thead> <tr> <th style="width: 60%;"><i>Напрямок практичної роботи</i></th> <th><i>Обґрунтування</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 20px;"> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <p>Конкретність очікувань від роботи психолога.</p> <p><i>Опис меж компетенції психолога.</i></p> <p><i>Перелік очікуваних результатів від роботи психолога.</i></p>			<i>Напрямок практичної роботи</i>	<i>Обґрунтування</i>										
<i>Напрямок практичної роботи</i>	<i>Обґрунтування</i>														
II. ПЛАНОВО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП															
2.1. Аналіз власного досвіду виконання подібних завдань при вивченні навчальних дисциплін та проходженні практик	<p>Повнота переліку навчальних дисциплін, модулів та тем, завдань практик, де виконувалися аналогічні або близькі за змістом завдання.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-bottom: 10px;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;"><i>Дисципліна</i></th> <th style="width: 25%;"><i>Модуль</i></th> <th style="width: 25%;"><i>Тема</i></th> <th style="width: 25%;"><i>Зміст питань</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 20px;"> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 60%;"><i>Назва практики</i></th> <th><i>Зміст завдань</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="height: 20px;"> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>			<i>Дисципліна</i>	<i>Модуль</i>	<i>Тема</i>	<i>Зміст питань</i>					<i>Назва практики</i>	<i>Зміст завдань</i>		
<i>Дисципліна</i>	<i>Модуль</i>	<i>Тема</i>	<i>Зміст питань</i>												
<i>Назва практики</i>	<i>Зміст завдань</i>														

<p>2.2. Підбір і аналіз літератури та формулювання припущень про причини виникнення проблеми</p>	<p>Наявність всіх видів джерел (довідкова література, монографії, вузькоспеціалізовані статті). Використання електронних каталогів, Internet-ресурсів. Правильність бібліографічного опису. Зазначення основних тез, ідей з конкретних книг чи статей, що дозволяють глибше зрозуміти проблему. Обґрунтованість припущень щодо причин проблеми.</p> <table border="1" data-bbox="600 412 1430 528"> <tr> <td data-bbox="600 412 970 483"><i>Бібліографічний опис джерела</i></td> <td data-bbox="976 412 1430 483"><i>Основні ідеї та тези, що стосуються проблеми</i></td> </tr> <tr> <td data-bbox="600 488 970 528"></td> <td data-bbox="976 488 1430 528"></td> </tr> </table> <p><i>Опис припущень щодо причин виникнення проблеми. Пам'ятайте, що посилання виключно на підручники та конспекти лекцій свідчить про низький фаховий рівень психолога.</i></p>	<i>Бібліографічний опис джерела</i>	<i>Основні ідеї та тези, що стосуються проблеми</i>				
<i>Бібліографічний опис джерела</i>	<i>Основні ідеї та тези, що стосуються проблеми</i>						
<p>2.3. Консультація з фахівцями (в першу чергу це спеціалісти з окремих дотичних до психології галузей (соціологія, психіатрія, педіатрія, дефектологія, правознавство тощо), а також психологи – визнані авторитети в окремих аспектах вашої проблеми)</p>	<p>Аргументоване обґрунтування потреби у консультації фахівця. Визначення фахівців, до яких можна звернутися за консультацією. Повнота переліку та правильність питань для консультації.</p> <table border="1" data-bbox="600 896 1385 1048"> <tr> <td data-bbox="600 896 798 1003"><i>Фахівець</i></td> <td data-bbox="804 896 1123 1003"><i>Обґрунтування необхідності консультації</i></td> <td data-bbox="1129 896 1385 1003"><i>Перелік питань</i></td> </tr> <tr> <td data-bbox="600 1008 798 1048"></td> <td data-bbox="804 1008 1123 1048"></td> <td data-bbox="1129 1008 1385 1048"></td> </tr> </table> <p>Пам'ятайте, що з учителями, шкільними психологами, працівниками установ та іншими поінформованими особами ви можете просто радитися або уточнювати окремі аспекти проблеми. Консультуватися можна лише з тими, чий професійні знання апріорі глибші за ваші.</p>	<i>Фахівець</i>	<i>Обґрунтування необхідності консультації</i>	<i>Перелік питань</i>			
<i>Фахівець</i>	<i>Обґрунтування необхідності консультації</i>	<i>Перелік питань</i>					
<p>2.4. Складання розгорнутого плану виконання завдання, підбір методів та аналіз ресурсів</p>	<p>Повнота плану, наявність всіх необхідних етапів. Відповідність методів задачам, що стоять перед психологом на кожному з етапів. Перелік необхідних матеріалів.</p> <table border="1" data-bbox="600 1456 1385 1541"> <tr> <td data-bbox="600 1456 798 1496"><i>Етап роботи</i></td> <td data-bbox="804 1456 1123 1496"><i>Методи та процедури</i></td> <td data-bbox="1129 1456 1385 1496"><i>Необхідні ресурси</i></td> </tr> <tr> <td data-bbox="600 1500 798 1541"></td> <td data-bbox="804 1500 1123 1541"></td> <td data-bbox="1129 1500 1385 1541"></td> </tr> </table>	<i>Етап роботи</i>	<i>Методи та процедури</i>	<i>Необхідні ресурси</i>			
<i>Етап роботи</i>	<i>Методи та процедури</i>	<i>Необхідні ресурси</i>					
<p>2.5. Передбачення проблемних моментів (нерозуміння клієнтом причин проблеми, орієнтація клієнта на швидкий результат, перекладання на психолога відповідальності за вирішення проблеми, провокативна поведінка клієнта (провокація агресії, подвійних стосунків, порушення закону тощо), інші проблемні моменти)</p>	<p>Відповідність виділених проблемних моментів специфіці завдання. Глибина аналізу можливих причин проблемних ситуацій. Продуманість варіантів уникнення проблемних моментів.</p> <table border="1" data-bbox="600 1693 1385 1809"> <tr> <td data-bbox="600 1693 798 1765"><i>Проблемні моменти</i></td> <td data-bbox="804 1693 1123 1765"><i>Причини виникнення</i></td> <td data-bbox="1129 1693 1385 1765"><i>Шляхи</i></td> </tr> <tr> <td data-bbox="600 1769 798 1809"></td> <td data-bbox="804 1769 1123 1809"></td> <td data-bbox="1129 1769 1385 1809"></td> </tr> </table> <p><i>Пам'ятайте, що відсутність літератури (те, що ви її не знайшли) чи брак часу (те, що ви не змогли його спланувати) не є проблемними моментами, які стосуються ПОЗ. Професійне життя завжди багатше за навчання, а тому фраза на зразок «ми такого не вчили» також є проблемним</i></p>	<i>Проблемні моменти</i>	<i>Причини виникнення</i>	<i>Шляхи</i>			
<i>Проблемні моменти</i>	<i>Причини виникнення</i>	<i>Шляхи</i>					

	<i>моментом, який ПОЗ не стосується.</i>
2.6. Підготовка матеріалів, необхідних для виконання завдання (структура первинного інтерв'ю, бланки методик, стимульний матеріал, корекційна програма, програма тренінгу, робочі альбоми для ведучого та учасників, інші матеріали)	Повнота та якість матеріалів, їх відповідність задачам, що стоять перед психологом. <i>Представлення матеріалів.</i>
III. ЕТАП ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ <i>(пункт може бути пропущений з огляду на особливості завдання)</i>	
3.1. Збір емпіричних даних (діагностичне дослідження, експеримент, біографічне дослідження, психосемантичне дослідження, первинне діагностичне інтерв'ю, інші способи дослідження проблеми)	Правильність збору емпіричних даних з використанням обов'язкової методики. Обґрунтованість вибору додаткової методики (якщо такий вибір був). <i>Обґрунтування вибору додаткової методики (якщо такий був).</i> <i>Текстове, табличне, графічне представлення отриманих даних.</i> Якість структурування та презентації зібраних матеріалів.
3.2. Аналіз та інтерпретація отриманих даних	Правильність вибору методів якісного (класифікація, опис окремих випадків, схематизація, типологізація тощо) та кількісного аналізу (описові статистики, кореляційний аналіз, методи статистичного висновку, методи багатовимірної статистики). Відповідність емпіричних даних та зроблених висновків. Глибина та повнота аналізу та інтерпретації отриманих даних. <i>Аналіз та інтерпретація отриманих даних.</i>
3.3. Надання психологічної допомоги □ (консультативна бесіда, психотерапевтична робота, тренінгове заняття, розвиваюче заняття, навчаючий експеримент, інші ситуації практичної роботи)	Правильність застосування психологічних технік та методик з дотриманням конкретних вимог, обґрунтованих та описаних їх авторами. Обґрунтованість вибору додаткових технік та методик (якщо такий вибір був). Дотримання принципів професійної етики. <i>Обґрунтування вибору додаткової техніки або процедури (якщо такий був).</i> <i>Опис процесу надання допомоги.</i>
IV. ЗВІТНО-ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП	
4.1. Представлення результатів людині, яка звернулася із запитом (висновок за результатами дослідження, підсумкова консультативна бесіда, звіт за результатами тренінгової роботи, виступ на батьківських	Правильність та обґрунтованість висновків. Якість оформлення звіту, повідомлення, діагностичного висновку тощо. Узгодження очікувань (пункт 1.2.) і отриманих результатів. <i>Диалогічне представлення результатів роботи замовнику чи клієнту з використанням табличних, графічних, відео матеріалів тощо.</i>

зборах, перед виробничим колективом, інші варіанти представлення результатів)				
V. ЕТАП САМОАНАЛІЗУ, ГРУПОВОЇ РЕФЛЕКСІЇ ТА САМОРОЗВИТКУ				
Підсумкова рефлексія позитивних моментів (подумайте та напишіть, що саме вдалося зробити, чого досягти, від чого отримати професійне задоволення)				
Підсумкова рефлексія позитивних моментів (подумайте та напишіть, що саме вдалося зробити, чого досягти, від чого отримати професійне задоволення)				
<i>Складові навчально-професійних умінь та професійно важливі якості, які потрібно було би розвинути</i>	<i>У чому полягали труднощі</i>	<i>План заходів для саморозвитку</i>	<i>Терміни</i>	<i>Критерії самоконтролю</i>

Додаток 4

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ РОБОТИ ПСИХОЛОГА

1. Положення про психологічну службу.
2. Положення про психологічний кабінет.
3. Нормативи часу на різні види роботи психолога.
4. План роботи психолога на рік.
5. План роботи психолога на місяць.
6. Журнал щоденного обліку роботи.
7. Тижневий графік роботи.
8. Журнали проведення корекційно-відновлювальної та розвивальної роботи.
9. Журнали психологічного аналізу занять.
10. Інформація про форми і терміни звітності.
11. Зразки звітів.

Додаток 5

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН ІНТЕРВ'Ю З ПСИХОЛОГОМ

1. У чому полягає специфіка роботи психолога цього закладу?
2. З якими труднощами Ви найчастіше стикаєтеся у своїй роботі? Як їх долаєте?
3. Які, на Вашу думку, найважливіші професійні якості та уміння практичного психолога?
4. Наведіть приклад успішного вирішення Вами професійної проблеми.
5. Наведіть приклад проблеми, яку не вдалося до кінця вирішити.
6. Що би Ви побажали студентам-психологам, виходячи з власного досвіду?
- 7.

Додаток 6

ПЕРЕЛІК ПСИХОДІАГНОСТИЧНИХ МЕТОДИК ТА ТЕХНІК

1. Діагностика особистісних характеристик:

- методика діагностики акцентуацій характеру К. Леонгарда;
- 16-факторний особистісний опитувальник Р. Кеттелла;
- особистісний опитувальник Р. Кеттелла (дитячий варіант);
- методика дослідження особистості «Дім-Дерево-Людина»;
- шкала оцінки психічного розвитку дитини В. Манової-Томової (від 4 до 52 тижнів; від 1 до 3 років);
- методика «Психологічна група ризику – ПГР» (Л.А. Лепіхова, В.О. Татенко);
- каузометрія (Є. Головаха, О. Кронік);
- тест інтелекту Д. Векслера (для дітей);
- методика «Малюнок сім'ї» (на вибір – інтерпретація за Г.Т. Хоментаском, за методом Л. Кормана, за кінетичним малюнком сім'ї Р. Бернсом);
- визначення рівня розумового розвитку за методикою ШТРР;
- методика діагностики акцентуацій характеру Х. Шмішека;
- методика діагностики рівня шкільної тривожності Філіпса;
- методика «Незакінчені речення» (модифікація С.І. Подмазіна);
- методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного віку (Н.М. Стадненко, Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська).

2. Діагностика психічних станів:

- Методика діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності і настрою (САН);
- Методика «Особистісний опитувальник Бехтеревського інституту»;
- методика діагностики показників і форм агресії А. Басса і А. Даркі;
- методика діагностики самооцінки Ч.Д. Спілберга і Ю.Л. Ханіна;
- кольоровий тест М. Люшера;
- методика діагностики рівня невротизації Л.І. Вассермана;
- методика діагностики рівня емоційного вигорання В.В. Бойка;
- експериментально-психологічна методика вивчення фрустраційних реакцій С. Розенцвейга;
- методика експрес-діагностики властивостей нервової системи за психомоторними показниками Є.П. Ільїна;
- методика експрес-діагностики рівня психоемоційної напруги О.С. Копіна, К.О. Сулова, Е.В. Заїкіна.

3. Діагностика міжособистісних стосунків у колективі:

- методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі;
- методика діагностики соціально-психологічної адаптації К. Роджерса і Р. Даймонда;
- методика «Q-сортування» В. Стефансона;
- методика діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки К. Томаса;

- методика діагностики між особистісних стосунків («соціометрія») Дж. Морено;
- методика вивчення особливостей спілкування школярів у класному колективі та комунікабельності як характерологічної риси особистості В.І. Абраменка, М.В. Левченка;
- методика оцінки психологічної атмосфери в колективі А.Ф. Фідпера;
- експрес-методика вивчення соціально-психологічного клімату в колективі О.С. Михалюка і А.Ю. Шалито.

4. Діагностика професійно важливих якостей працівників:

- опитувальник внутрішньої мотивації Р. Раяна (адаптація В.О. Климчука, О.Л. Музики);
- методика професійного самовизначення (тест Голландка);
- методика вивчення динаміки здібностей (МВДЗ) О.Л. Музики;
- карта дослідження особистості К.К. Платонова;
- методика діагностики особистості за допомогою психометричного тесту С. Деллінгера;
- методика вивчення професійно важливих якостей спеціалістів системи «людина-техніка»;
- малюнковий тест «Ділові ситуації» Н.Г. Хитрової;
- методика самооцінки ділових й особистісних якостей керівника (менеджера);
- методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса;
- методика діагностики особистості на мотивацію до уникнення невдач Т. Елерса;
- ергономічна контрольна карта.

Додаток 7

ОФОРМЛЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

Профорієнтаційне заняття для учнів 10-11 класів

(тема)

Мета заняття:

Завдання: *(навести перелік завдань)*

Час заняття: 45 хвилин

Структура заняття:

№	Назва вправи	Час (хв.)	Матеріали

Зміст заняття: *(описати вправи з вказівкою на інструкцію, інформаційними повідомленнями, питаннями і можливим напрямом обговорення)*

Додаток 8

ЗРАЗОК ЩОДЕННОГО ОБЛІКУ РОБОТИ СТУДЕНТА

Дата	Кількість годин	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проводилася	Кількість осіб

Додаток 9
ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ МАТЕРІАЛІВ
ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Назва методики _____
Дата та час проведення дослідження _____

Інформація про досліджуваного:
кодове ім'я _____
стать _____
дата народження _____
вік _____ р. ____ міс.
клас _____
Додаткова інформація:

ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ МАТЕРІАЛІВ
ГРУПОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Назва методики _____
Дата та час проведення дослідження _____
Клас _____
Кількість учнів _____
Додаткова інформація:

ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ ПАПКИ
МАТЕРІАЛІВ ДОСЛІДЖЕНЬ

МАТЕРІАЛИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Студента/ки _____ групи
Освітньої програми «Психологія» першого
(бакалаврського) рівня здобуття вищої освіти
зі спеціальності «Психологія»
денної/заочної форми навчання
Європейської медичної школи

_____
(Прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики:
посада,
Прізвище, ім'я та по
батькові